

СИНОЋ ЈЕ ОТВОРЕН 21. ЈУГОСЛОВЕНСКИ ПОЗОРИШНИ ФЕСТИВАЛ

Позоришно училиште

- У нашој позоришној муци, Ужице представља јединствен пример - како се ентузијазмом и посвећеношћу одржава, већ двадесет година, позоришно училиште, са увек постојаним М на почетку те речи!, - рекао је између осталог књижевник Љубивоје Ршумовић

Љубивоје Ршумовић

Синоћ је у Народном позоришту, песник и драмски писац Љубивоје Ршумовић, отворио 21. Југословенски позоришни фестивал. Преносимо беседу у целини.

- У светској театарској уметности Шекспир представља јединствен случај – драмског писца без школе, који је постао школа за драмске писце!

У нашој позоришној муци, Ужице представља јединствен пример – како се ентузијазмом и посвећеношћу одржава, већ двадесет година, позоришно училиште, са увек постојаним М на почетку те речи!

Без муке нема науке, каже наш народ.

Као студент компаративне књижевности упознао сам се са Хамлетом. Две његове реченице су ме мучиле својом загонетношћу. Прва: „Да, подло убиство, јер свако је такво!“ Одгонетку сам докучио током грађанског рата деведесетих година прошлог века. Другу реченицу, коју Хамлет

изговара умирући: „Остало је ћутање“, још увек одгонетам.

Шта је то „остало“ о чему се ћути? Ко је тај који треба, или мора да ћути? Зашто би се о било чему ћутало? То је само неколико питања које нам остављају последње Хамлетове речи. Ево једног мог песничког покушаја да одговорим на сва та питања, написаног за ову прилику, слушате га премијерно, под насловом:

ПРОЗБОР О ЋУТАЊУ

Овај који вам говори
Слободнији је
Од овога који ћути
Овај који ћути
Шта је него тамничар
А оно што ћути
Сужањ у његовој души
И оно што знам
И оно што не знам
Тиче се само мене
Зато ми је лако да опростим
Сваку недореченост
И да кажем (цитирајући ваздух)
Ако не видите

Оно о чему ћутим
То не значи да не постојим
Много је више
Онога што је прећутано
Од онога што је изговорено
Речи које проспем на папир
Нису више моје речи
Речи које изговорим
Постају моје судије
Али речи које ћутим
Сво су моје богатство
Њима купујем спокој
Њима се од зла браним
Неизговорене речи су стражари
Пред улазом у истину
Говорити може свако
А ћутати само онај
Који би имао шта да каже
Понекад више ћути
Онај који говори
Кад говори о ономе
Што неће да каже
Увек више говори онај који ћути
Јер он ћути о свему осталом
Говорити може нико
А ћутати само онај
Коме је Бог поверио
Свој новчаник
Равнодушни људи ћуте
Јер су равнодушни
Бесни људи ћуте јер су бесни
Уплашени ћуте
Јер су уплашени
Само глупи људи
Не ћуте што су глупи
Него што су паметни
Никад се нисам кајао због онога
што сам прећутао
Скоро увек због онога што сам
рекао

Па у вези с тим, да не прећутим најважније: Као огорчени противник сваке врсте затварања, проглашавам 21. Југословенски позоришни фестивал – без превода, отвореним!“

Публику је, овом приликом, поздравио Бранислав Митровић, председник Скупштине града, и подсетио да град Ужице од

Бранислав Митровић

оснивања подржава Југословенски позоришни фестивал, који увек подсећа да је једино стварно богатство, богатство душе.

- Истовремено, ово је јединствена прилика да покажемо отвореност и гостољубивост Ужица и Ужичана и нашу опредељеност да подржимо културу и вредности које су темељ сваке заједнице која жели бољу будућност, - истакао је Митровић.

Р. Поповић

РАЗГОВОРИ О ПРЕСТАВИ И ПРЕС КОНФЕРЕНЦИЈА

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ НОВИ САД

Можемо ли да градимо, а да не рушимо?

Кокан Младеновић, режија и текст: Формални аутор текста сам ја. Написао сам текст који се изговара, користећи велики део Андрићевог романа, тридесетак других прича, мотива, реченица, изјава. Суштински, то је процес који смо заједно прошли током два месеца интензивног рада и дуплих проба. Овај сјајни ансамбл ми је учинио велику част да заједно истражујемо тај невероватни роман. Не постоји тема овог романа коју ми прво нисмо заједно отворили, импровизовали, поиграли се, имали изузетно

рић своју причу завршава 1918. године, паметно и мудро, не одредивши се према оном новом што долази. Ми смо истраживали циклусе зла, који се логично настављају- 1952. када је на истом месту убијено преко 5.500 људи, 1992. језивим злочиним браће Лукић, када је више од 500 муслимана из Вишеграда убијено на том истом мосту или спаљено у кући на Бикавцу. Одатле и песма на крају представе. И онда се четиросто година касније момци с почетка представе свађају око истог камена, око истих стопа. За

што играм Јеврејку, Лотику, која је жртва нечега што не може да докучи. Ипак, слути да су ствари одлучене на неком вишем нивоу. Она је мала Јеврејка, која је дошла у Босну, добро опсервира људе и земљу и живи од њих до одређеног момента, док се под њом не отвори провалија. По правилу, странци најобјективније могу да нас сагледају. Добро и корисно за нас би било када бисмо умели да их чујемо.

Милован Филиповић, глумац: Ја сам Мокрогорац. Гимназију сам завршио у Ужицу. Нама

по мом детињству, на разне начине. За мене је ова представа само емоција и ништа више.

Милан Ковачевић, глумац: Ја сам 1991. био на ратишту у Хрватској. Тада сам имао осамнаест, деветнаест година и нисам имао појма шта се дешава. Преко дана су ту били „плавци шлемови“ и ми смо седели, пили пивце, играли фудбал. Ноћу, кад они оду, ми пуцамо једни на друге. Зато старији „са наше стране“ нису хтели да говоре са нама, јер смо причали са усташама. Са друге стране, са њима

успешна трагања. Дакле, крајњи резултат припада свима нама. Не мислим да је требало потписати својим именом „На Дрини ћуприја“, па додати „по мотивима романа“, јер не знам како се то потписује Шекспир после Шекспира, Андрић после Андрића. Етички гледано, то је Андрићево, а оно што се изговара је наше.

Александар Милосављевић, позоришни критичар: У овој, али и многим другим представама, чини ми се да се Кокан много директније, непосредније, ослања на костимографа, сценографа, аутора сценског покрета. И овде је изузетно значајан тај визуелни моменат – косе падине, сиви тонови, ношње, униформе... сценски покрет и костими чине да глумци изгледају као да се батрају и боре са косинама и водом.

Кокан Младеновић, режија и текст: Као централну тему представе, дефинисали смо причу о циклалном злу. Од када је мост саграђен, људи наносе једни другима невероватна зла. Тамо нема народа са чистим рукама, ни историјских околности које нисмо искористили да се ухватимо за гуше, покољемо и побијемо. Анд-

нас није питање- да ли ће, већ када ће бити следећег рата.

Бојан Муџин, селектор Фестивала: Ову представу сам позвао на Фестивал, наравно у сагласности са коселектором, Зораном Стаматовићем, због питања које се појављује на почетку: „Да ли можете да градите, а да не рушите? Да ли можете да ископате рупу у земљи, а да у њу не положите мртваца?“ Мислим да је то питање старо и прати сваког појединца. То је питање цивилизације. За мене оно значи да кад се сво зло стави на вагу и сви разлози за њега на другу страну ваге, увек преостане један комад. Тај метафизички комад зла је необјашњив и увек постоји.

Александра Гловацки, критичар Билтена ЈПФ: Кокан је неколико пута изговорио да се зло догађа. Сматрам да се не догађа, зло чине неки људи. То уздизање зла на неки матафизички ниво, о коме је селектор Муџин говорио, чини да га видимо као судбину, ван сваке људске акције и реакције. У том смислу, ни у представи се нико не супротставља злу.

Гордана Ђурђевић Димић, глумица: Нисам се осећала ни као жртва, ни као целат. Можда зато

Мокрогорцима је Вишеград најближи град, иако можда више гравитирамо ка Ужицу. Као дете сам имао веома доброг другара муслимана, са којим сам се дружио, практично, до полакса у Гимназију. Након што су се десили ови ратови, он се преселио у Шпанију и нисмо се више видели. Јако бих волео да га видим и да он види ову представу. Занимљиво је и да сам једног од ликова које играм у представи уживо видео. То се десило 1993. када смо у кафићу у Мокрој Гори играли билијар. Испред локала паркирао се „голф“, без прозора, са најлоном уместо стакла, без регистрације. Из њега су изашла три човека. Они су улазили у локал, када сам ја одлазио да испратим другарицу кући. Мој брат је остао унутра. Само десетак минута касније зачуо сам пуцањ из аутоматске пушке и брзо се вратио, како бих проверио да ли је мој брат добро. Када сам стигао, „голф“ више није било ту, а пријатељи су ми рекли да су то била браћа Лукић. После двадесет година, Милан и ја смо их опет оживели на сцени, кроз стравичан догађај, који се заиста десио. Рад на овој представи је био копање

нису причали „њихови“, јер они причају са четницима. Данас су то за мене потпуне будалаштине, које вероватно, немамо моћ да спречимо. Иначе, за мене је рад на овој представи био веома значајан.

Радоје Чупић, глумац: Ђоркан је човек ускраћеног живота, са дна лествице, вечити слуга, носач, чувар туђе деце, опчињен љубављу. Мислим да је то лик из кога избија чисти рокенрол. Он долази из патње, али вазда доброте и потребе за љубављу. Он се провлачи кроз све те године, као да је вечит.

Дивна Марић, глумица НП Ужице: Ви сте урадили рударски посао. Све време сам осећала грч у стомаку и колико сам била одушевљена, толико сам осећала напор и питала се како издржавате. Колеге, аплауз који сте добили није куртоазија, већ нешто за чим сваки глумац жуди. Фасцинантно је колико сте заједнички све одиграли, колико верујете једни другима и радите једни за друге. Одушевљена сам представом и вашим заједништвом.

Ана Милошевић

КОКАН МЛАДЕНОВИЋ, РЕДИТЕЉ ПРЕДСТАВЕ „НА ДРИНИ ЋУПРИЈА“

Понављачи историје

Остивљамо три тачке на крају комада, указујући на то да није тојово са неучењем из историје, која тоново може да нам се сруши на главу, каже наш саговорник

С обзиром на то да се Андрић противио екранизацији и исценацији својих дела, шта мислите о томе на који начин би реаговао на Вашу позоришну интерпретацију романа „На Дрини ћуприја“?

- Тачно је да Андрић није волео да се његова дела интерпретирају у позоришту. Једноставно, оно што је хтео да напише, он је написао. Међутим, кад режирам комад по неком роману, не постављам себи питање шта је писац написао, него зашто је то написао. Верујем да је у Андрићевом роману садржана „црна кутија“ југословенског пада и свега онога што нам се десило деведесетих година. Да смо пажљивије читали роман „На Дрини ћуприја“ могли смо да избегнемо још један циклус зла и још једно крвопролиће. За екипу која је радила представу и за мене, то истраживање циклуса зла, наших менталитетских и других девијација које доводе до великих крвопролића по правилним историјским ритмовима, у којима не постоји народ који није чинио зло другом народу на нашем простору, велика је опомена. Готово је невероватно како смо дозволили себи да будемо велики понављачи историје.

Који су били Ваши мотиви да нам са сцене понудите неку врсту, хрестоматију зла?

- Централна тема нашег комада је есте циклично зло, али из романа је могуће извући много других прича и драматизација, чак и потпуно безазлених, а неке могу да одведу и до Маркесових линија. Хтели смо да оголимо причу, да је сведемо на тај образац који се бесмислено и много пута понавља. На крају комада остављамо три тачке, указујући да није готово са неучењем из историје, која поново може да нам се сруши на главу.

Шта наговештавате комадом поновно и реално зло или нам упућујете уобичајену парољу да би требало да се замислимо над оним шта радимо?

- Људи из позоришта често

ФРИЗИРАНА ИСТОРИЈА

То сигурно зло које људи чине једни другима на крају се акумулира у велико зло. То се јура тог њејих великих историјских промена и друштвених система, нових држава и идеологија, али увек усјевамо да искористимо неки историјски товод за то да покажемо ко смо и какви смо. Та слика није нимало лепа, колико тог се трудили да усјосјавимо фризиране верзије сојствених историја

у рукавицама кажу - знате, ми то само упозоравамо. Међутим, деведесетих смо мислили да је немогуће да нам се догоди да утонемо у најгори гљиб и крвоприлиће, да је то за нама, а онда нам се то десило. Не мислим да ми само упозоравамо и не верујем у то да би позориште требало да буде каменчић у ципели друштва, него треба да буде ексер у ципели друштва и то треба да боли. После

четиресто година деца нам се свађају око истих нерешених проблема. То је увод у следећи рат. Уколико се нешто радикално не промени, шта ће постати та деца кад порасту. Биће новог рата. То смо провали да кажемо нашим комадом.

Ликови у представи ништа не чине да би успоставили нормалност и постали нормални људи...

- Не чине, али то не чине ни људи данас у Србији. Нас су убедили да је неморално морално, да је непоштено поштено. На јавној сцени гледамо најгоре људе, људе срамних биографија из деведесетих година, како нам држе проповеди о моралу и управљају нашим животима. И ми на то пристајемо. Тај обичан грађанин, појединац, који трпи зло и који се позива на неке више механизме кад му се зло дешава, најгори је злочинац. Мислим да смо кукавице и да смо заслужили зло које нам се догађа. Уосталом, у Србији, Босни и Херцеговини и Хрватској на власти су људи које смо демократски изабрали, зар не?

Шта планирате ново да радите?

- Врата београдских, а сада сам увидео и позоришта у Србији, за мене су углавном затворена. Ја сам у прилично лагодном егзилу, који подразумева ангажовање у земљама региона - у Хрватској, Словенији, Босни, Мађарској и Румунији. Тренутно, то је неки мој креативни круг. Дуже од четири године нисам имао премијеру у Београду и све више схватам да Србија није земља у којој ја кретивно ишта радим. Ова представа је дошла после много, много времена да радим у значајној позоришној кући у Србији и ко зна када ће бити следеће прилике. Навикао сам се на тај емигрантски статус, на то да плаћам цену својих речи. Ипак, много боље се осећем тако, него у неким компромисима са којима човек позоришта тешко може да живи сам са собом.

Текст и фото: Н.К.

Република Србија

Министарство културе и информисања

Dobrodošli
UniCredit Bank

Посета амбасадора Црне Горе

Амбасадор Црне Горе у Србији Бранислав Мићуновић посетио је Ужице поводом отварања 21. Југословенског позоришног фестивала. На пријему у Градској кући, у разговору са замеником градоначелника Немањом Нешићем и председником Скупштине града Ужица Браниславом Митровићем разговарало се о могућностима сарадње и повезивања овог дела Србије са општинама у Црној Гори и заједничким активностима на пројектима који могу допринети развоју читавог региона. Закључено је да су изградња аутопута који ће повезати овај део Србије и Црну Гору и ревитализација железничке пруге Београд-Бар капитални пројекти за које је потребно обезбедити средства из ЕУ фондова, у првом реду за израду сложене пројектне документације. Наглашена је потреба унапређења привредне сарадње, као и културне размене која доприноси повезивању и зближавању људи. **В.Т.**

РАДОЈЕ ЧУПИЋ, ГЛУМАЦ

Не памтимо и не учимо из својих грешака

Позориште мора да упозорава, да окуља људе и да им упорно понавља да ствари нису добре, али и да их увери да оне могу да се поправе.

Како оцењујете улогу и могућности театра у овом тренутку?

- Нека су зла и лоша времена. У таквим временима улога театра је веома важна. Кад кажем да су времена тешка и комплексна не мислим при том само на ситуацију у нашој држави, него глобално на планети Земљи. Људи су свуда постали робови својих држава, банака. Тешко је обичном грађанину било које земље да се снађе, да сагледа перспективу боље будућности у оваквим околностима. Позориште мора да упозорава, да окуља људе и да им упорно понавља да ствари нису добре, али и да их увери да оне могу да се поправе. Савремена уметност, не само позориште данас мора да буде више него актуелна, да се бори, да пуца из свих оружја којима располаже како би се бранило и одбранило људско достојанство и право на пристојан живот. Судићи по томе како понављамо грешке, историја није најбоља учитељица живота, а ни уметност није успела у довољној мери да оплемени људе и учини их бољим. Човек је

једно глупо живинче. Не памти ништа и не учи из својих грешака.

После толико година проведених на сцени шта је за Вас у позоришту највећи изазов?

- За мене је увек изазов савремена тема која се не налази само у савременим делима. Класици су савремени у сваком добу јер се баве темама које су некад на жалост, а понекад на срећу, увек актуелне. Изазов је и рад са редитељем који зна да повуче, да заинтересује и отвори глумца у тој мери да га се сваки

рад на представи тиче животном и да учествује у томе као да је баш тај комад који тренутно ради најважнији комад у његовом животу. Крајњи резултат је увек неизвесан. Нека представа успе, нека не успе и поред најбољих намера, услова и свих уложених напора. Али оно што је важно, посебно нама старијим глумцима, то је дубоко урезано сећање на стваралачки процес кроз који смо прошли, кроз који смо се мењали анализирајући све ликовне, односе и ситуације, учили и оплемењивали себе и на неки начин постајали бољи људи. Циљ нам је да публици то препозна и да сваки гледалац мења себе и бива бољи човек.

Какав је статус младих глумаца и уметника код нас?

- Њима је теже него нама. Старије генерације на почетку каријере нису имале егзистенцијалне проблеме, а они се често суочавају са пуким преживљавањем. Како да плате стан, рачуне, како да се прехране цео месец и како да се у овом времену одбране од понуде ниских стан-

дарда да би се зарадио неки динар. То је веома тешко. Сваки тај млади човек, ипак мора да осећа снажан порив, да има жицу да се бори и одоли, па нека повремено буде и мало гладан. Ако издржи то ће се исплатити једног дана. Све се сведе на то да неко успе да се наметне и цео живот ради свој посао, а неко се сломи на почетку и одустане. Ко зна зашто је то добро? Јака конкуренција све нас тера да будемо бољи у оном што радимо и то увек изроди неки нови квалитет.

Шта се десило са филмом „Бацин салаш“?

- Десило се оно што се дешава са свим филмовима који не успеју да обезбеде средства за своје остварење. Нисмо обезбедили довољно средстава и за сада смо одустали од те приче. Нисам одустао заувек, али док се неке ствари не консолидују и док не скупимо довољно снаге да кренемо у очигледно најтежи део посла, а то је прикупљање средстава, „Бацин салаш“ ће морати да чека.

В. Туцовић

РЕЧ КРИТИКЕ

Непрекинути круг зла

Камена ћуприја, коју је Мехмед паша Соколовић наложио да се код Вишеграда подигне преко Дрине, за Андрића је првенствено симбол трајања, временски оквир неупоредиво стабилнији од трошних људских живота, који у поређењу с њом тек што су бљеснули, а већ су згаснули. У тим животима је, код Андрића, и љубав и смрт и чежња и опсена и бол и патња, све у сталној промени, уз покоји пропламсај среће – како у животу и бива. Како то и са читавим царствима бива. Наспрам њих ћуприја, чврста, непомерива, у свој својој лепоти. Истина, и она људских руку дело.

Представа Кокана Младеновића и драматурга Светислава Јованова заснива се на неколико сцена из романа: сцена са мајкама којима отимају децу да их преко Дрине пошалу Турцима, грађење моста под суровим Абидагом, набијање Радисава на колац и лудило надзорника Пљевљака, велики поводањ, самоубиство Авдагине Фате, Лотика, чудесна сцена коцкања на ћуприји са ђаволом; убиства пролазника мостом, јер су се у погрешно време нашли на погрешном ме-

сту. Што под Турцима, што под Аустријанцима касније.

Ту причу редитељ Кокан Младеновић сценски упризорује одлучивши се за свеукупну стилизацију. Почевши од прецизног визуелног решења Марије Калабић, где између оштро засечених бочних кулиса, закошених металних страна сугестивних и у реалном (котлина) и у пренесеном значењу (затвор), у води до глежњева бауљају ликови без снаге да одатле побегну; преко временски неомеђеног костима Татјане Радишић, који жртве покрива танком газом а целате облачи у назнаке униформи, са асоцијацијом и на месарске кецеље и на неке садо-мазох елементе; до глуме која је огољени бес. Овде нема разговора, нема психолошког нијансирања, нема чак ни патње ни саосећања; овде сви вичу у свом јаловом бесу, довикују се једни са другима, довикују се и са богом. Само у монолозима, кад већ као мртваци исповедају своје страдање, они су мирни. Ледено мирни.

О злу је, дакле реч. Злу покренутом општом међусобном мржњом, које се циклично понавља између три касабска народа,

три конфесије – Срба, Хрвата, Муслимана. Они се мање-више равномерно смеђују у улогама целата и жртве. А заправо нема ту никаквог смеђивања – све време жртва је човек, као што је и целат човек.

Очишћено од свих осталих примеса, зло је редитељ оголио као неки ентитет по себи, метафизички појам. И то је највећи квалитет представе, то раскривање зла, пробуђена свест о његовом недвосмисленом постојању, упозорење које је немогуће превидети. Читав глумачки ансамбл у томе учествује, кроз врхунски, предани, енергични и тачни тимски рад, ношен живим извођењем снажне, драматичне музике Ирене Поповић Драговић, кроз дискретно кореографисан покрет Андреје Кулешевића. Без слабог места. Што није било препрека да се сугестивно издвоје појединачни ликови, првенствено Гордана Ђурђевић Димић као Лотика, Милан Ковачевић и Милован Филиповић као целати у сваком времену. Но и Александра Плескојић као ђаво, Мирослав Фабри као хоџа, Радоје Чупић као Ђоркан, Даница Грубачки као Фата, Милан Ковачевић као њен

Пише:
Александра Гловацки

отац, па Марија Меденица, Југослав Крајнов, Нина Рукавина, Игор Павловић својим снажним интерпретацијама дају вредност овој представи.

Но, следи изненађење на крају: прича се наставља даље него што је Андрић предвидео, у 1941. и усташко клање неколико хиљада Срба, па у 1991. и српско клање неколико хиљада несрба. Почетак, у коме се и по Андрићу, још пре него је подигнута ћуприја, дечаци свађају око тога да ли је у камену отисак копита коња српског, муслиманског или хрватског јунака, у представи има епилог: та иста три дечачића, овога пута у маскираним униформама и са машинкама, говоре исти онај текст с почетка, али сада то много злослутније звучи.

Тај додаток диже публику на ноге, тај епилог који је неопходан. Јер кад медији и политичари више од две деценије не проговарају о злочинима у Босни, онда то мора позорште.

РЕЧ ПУБЛИКЕ

Да се волимо, а не да се мрзимо

Исидора Ђировић - апсолвент: Одушевљена сам. Од саме поставке до симболике сцене и реквизита, оне воде, костима... одличан и врло успешан редитељски подухват. Нисам ни могла замислити да је нешто овако могуће поставити на сцену. Вишејезичност у представи коју нимало није лако презентовати, они су са лакоћом то успели. Све честитке ансамблу. Одличан почетак.

Немања Зечевић: Упознат сам са овогодишњим програмом фестивала и морам признати да је одличан. Све представе које ће бити изведене су оне за које се тражи карта више, па смо тако и сведоци да су све фестивалске улазнице распродате и да се тражи карта више. Шта рећи за „На Дрини ћуприја“ сем да ме је одушевила смелост и спремност свих учесника. Вече уживања у позоришту.

Јелена Јовановић – лекар: Одлична адаптација комада и врло смело додавање не Андрићевске, али наше црне, историје. Јак ударац у стомак. Представа која треба да путује и гледа се не само овде, већ и широм планете, да покушају неки да схвате да ми желимо да живимо другачије животе, а не исте вековима. Све похвале ансамблу.

Миријана Јовић: Одлично. Тужна наша судбина над којом сам пре-

плакала више од пола представе. Не знам шта треба још да нас задеси да се освестимо и да се не делимо, да се помажемо и волимо, а не да се мрзимо и гледамо преко нишана.

Б. Д.

Велики мали глумци
после завршене представе
„На Дрини ћуприја“ у којој су наступили

ГОРДАНА ЂУРЂЕВИЋ ДИМИЋ, ГЛУМИЦА

Лепота и проклетство Босне

*Трајичка кривица коју преносимо, преносила је неискорењива.
Зајојени смо духом прича из Свјетској раја*

Гордана је првакиња СНП, први пут у својој позоришној каријери игра Андрића, и сматра да их је тесна ужичка сцена, натерала да играју чвршће и компактније, као јединствен организам и у енергији и у доживљају. О ономе, шта је интригира у овој представи, објашњава за Билтен:

- Постоје три услова која мене интригирају да се ангажујем у овој представи, а то су Андрић, Кокан Младеновић и мој ансамбл. Ту је наравно и Босна и мост, али и прича о једној специфичној средини, о конгломерату људи, нација и вера, који одређују наше животе. Ја сам пореклом из тих крајева, ту је порекло мојих дедова и прадедова, моја браћа су учествовала у рату у Босни. Та лепота и проклетство те средине, прати моју породицу до дана данашњег. Дакле, постоји и тај дубоко лични разлог да будем у тој представи. Нисам вечерас у Разговорима ре-

кла колико су дубоке ране које моја породица носи, тај дух Светског рата, да су и моја браћа, на жалост, зајојена тим причама из оног времена, о ономе што су

трпели њихови дедови, једва чekali да зарате са Хрватима и да им се освете, за оно што је било 1942. године.

То је трагичка кривица, која се преноси и на српски народ, колоплет о којем говори Кокан у представи. Та крвна освета која међу нама влада и која је неискорењива, и ми који још увек живимо у тој атмосфери. А највећи наш страх је да ће и та наша деца, кад порасту, наставити ту страшну линију.“

О свом првом сусрету са Андрићевим текстом у позоришту, каже:

- Нисам раније играла Андрића и драго ми је што је сусрет настао на овој декомпозицији романа, која је и публици пренета на један самосталан позоришни начин. Ова представа је распродата, али најважније је што је Српско Народно позориште добило прилику да се опроба на тако

једном великом тексту. Само на таквим текстовима, један ансамбл може да бруси своју енергију и да расте кроз велику литературу. Играли смо скоро и Достојевског, жао ми је што не играмо више таквих писаца јер имамо и добре драматурге, али стално смо у неким турбуленцијама. Увек неке нове гарнитуре долазе на власт, људи се мењају и стално почињемо испочетка.“

О ономе што је као уметника још покреће и пуни енергијом, Гордана наводи:

- Сусрет са новим људима, новим лицима, живот као на траци, међу нама глумцима, једни долазе, други одлазе, долазе млади људи и та размена енергије је непроцењива. За мене нема ничег лепшег у животу од тога да се бавим великим писцима, великим текстовима, зато сам још увек срећна што сам у позоришту.

М. Петровић

МИЛОВАН ФИЛИПОВИЋ – ЕРА, ГЛУМАЦ

Успешност заједничког рада

Све смо радили заједно, слајали смо слике из наших глава уз помоћ редитеља

За улоге које је изнео Милован Филиповић у представи „На Дрини ћуприја“ критичари истичу: „Показао је да је глумац широког дијапазона. Чини се да је у овој представи играјући више улога надмашио самога себе...“

- Ово је био један рударски рад, заиста. Нисмо имали никакву представу како ће овај комад да изгледа. Када смо сазнали да смо у подели речено нам је да поново прочитамо роман. Читао сам га у средњој школи, али сада ми је изгледао некако мањи, краћи, много брже сам га прочитао, као да сам читао неки бестселер. Али сам га прочитао са много више разумевања. И у том тренутку сам се запитао да ли је могуће да се он постави на сцени. Био сам скептичан и према неким фил-

мским покушајима да се прикаже на платну, а камоли да се исценира за позориште. У пробе смо улазили кроз импровизације, кроз својеврсне наше асоцијације на роман. Све смо радили заједно, слајали смо слике из наших глава уз помоћ редитеља. Био је ово један тежак и мукотрпан, али леп рад. Десило се и то да пет дана пред премијеру нисмо имали комплетну слику представе, нисмо могли замислити како ће изгледати и шта ћемо то изнети публици. А онда је на премијери све из нас једноставно експлодирало пред публиком и добили смо одличан комад.

Да ли ће можда неке будуће генерације „исправити историјску криву Дрину“?

- Када се вратимо и вековима

уназад па до данас, на жалост не верујем. И један од ликова у представи каже да овде никад неће бити добро. И ми ћемо нешто оставити иза нас, само је питање да ли ће то бити нешто „ново“ или „старо“.

Да ли Вас у новосадским круговима више знају као Милована или као Еру?

- Био сам први Ужичанин, Мокрогорац, који је академију уписао у Новом Саду. После мене их је било још и сада их има, али некако сам ја остао Ера. У почетку ми је било мало непријатно због тога и нисам имао позитиван однос према надимку. Данас сам навикао и поносан сам на њега, па ме и моја деца данас зову Ера.

Б. Дамњановић

О ПРЕДСТАВИ

ИЗ КРИТИКА

Бити жив, знати волети

...Сви ликови су, из разних разлога, пијани. Лаура (Јелена Ђокић) алкохолом лечи тугу што ју је напустио вереник (Бојан Жировић), који се оженио њеном најбољом пријатељицом Магдом (Исидора Минић), због чега су њих двоје, логично, пијани од среће. Два добростојећа пара банкара са супругама, Светозар Цветковић (Густав), Дара Џокић (Лора), Ненад Ђирић (Карл) и Бранка Шелић (Линда), пијани су на парастосу Карловој мајци. Златна банкарска младеж, Дејан Дедић (Макс), Вук Јовановић (Рудолф), Бранислав Трифуновић (Матијас), Страхиња Блажић (Габријел) слави, уз много алкохола, Максово момачко вече. Марта, млада девојка (Марта Бјелица) пијана је генерацијски. Роза (Јелена Петровић), проститутка, само тако може да преживи ноћ. Марк, директор филмског фестивала (Ненад Илић) има рак.

Борис Лијешевић је врло захтеван драмски дискурс Вирипајева, који захтева да сви, од почетка до краја, буду пијани, решио, пре свега, одличним избором глумаца Атељеа 212, без којих би оваква представа (осуђена на само једну ноту) била неуверљива и заморна. Сваки лик овог Божјег зверињака је доследан у свом разоткривању у пијанству. Бити жив, по Вирипајеву, значи волети. "Бог је љубав, слон је љубав, торта је љубав, пацов је љубав, Бин Ладен је љубав, проститутка је љубав. Све је то љубав", каже Габријел (који се случајно зове именом анђела).

На том парадоксу су изграђене и драма, и представа. И изражајни, и истинити у представљању до краја искрених пијаних људи, глумци су успели да буду разноврсни и индивидуални, иако то изгледа немогућно. Приче пијаних се међусобно преплићу, утичу једна на другу и једна у другу. У случајним сусретима, у велеградској разглобљеној ноћи, негде на Западу, пијани се из корена свога бића мењају, схватајући, у делићу свести који им је остао на располагању, да је једини кључ вратити се себи, суштини и истини.

По овој поруци јасно је да Вирипајев пише дубоко руски комад, иако га смешта на Запад (писан је по поруци театра Шаушпилхаус у Диселдорфу). Идеја Достојевског, да ће "лепота спасти свет", овде је само обучена у рухо либералног капитализма и тржишне (људске) вредности. Притом, "Пијани" су дубоко ретро, поучан, неоконзервативан, носталгично-романтичан комад, који говори о данас готово аксиоматичном стању човека ("сви пију"). Да је алкохол окидач за истинитост и саосећање, симпатично је афирмативан став према данашњем универзуму зла, насељеном тешким дрогама, первертитима свих врста и "псима рата"...

Драгана Бошковић, Вечерње новости

ВЕЧЕРАС

АТЕЉЕ 212 - БЕОГРАД

ПИЈАНИ

Иван Вирипаев

Превод са руског:	Новица Антић
Режија:	Борис Лијешевић
Сценографија:	Александар Денић
Костим:	Маја Мирковић
Композитор:	Александар Костић
Асистент редитеља:	Невена Рајковић
Организација:	Јелена Твртковић и Јована Павић

Играју:

МАРТА, млада лепа девојка:	Марта Бјелица
МАРК, дир. међун. филм. фестивала:	Небојша Илић
ЛАУРА, манекенка:	Јелена Ђокић
МАГДА, Лаурина пријатељица:	Исидора Минић
ЛОРЕНС, Магдин муж:	Бојан Жировић
ГУСТАВ, банкар:	Светозар Цветковић/ Марко Баћовић
ЛОРА, Густавова супруга:	Дара Џокић
КАРЛ, банкар:	Ненад Ђирић
ЛИНДА, Карлова супруга:	Бранка Шелић
РУДОЛФ, ПР менаџер:	Вук Јовановић
МАКС, извршни менаџер банке:	Дејан Дедић
МАТИЈАС, мен. рекл. агенције:	Бранислав Трифуновић
ГАБРИЈЕЛ, зам. директора грађ. комп:	Страхиња Блажић
РОЗА, проститутка:	Јелена Петровић

Jedinство

NARODNO POZORIŠTE
UŽICE

impol
Aluminium Industry
Impol Seval

Зоран Јеремић

Андрић после Андрића

Да извините на овом провизоријуму, али у (дневно)политичком смислу, па и шире, Кокана Младеновића сам увек сматрао за Томаса Бернхарда српског позоришта. Вазда је гласније од других говорио да се *моцарт кугле* пуне и мишомором малограђанштине, те да је једна од основних функција позоришта да узбурка жабокречину самодовољности и да скрене поглед са романтичних пејзажа потрошачке корпе. Љут и набусит ко Џони Ротен из фазе „God Save the Queen“, Кокан неуморно подсећа да зло има име и презиме, као и да нам се они који ноћу руше не могу дању представљати као градитељи. Добро, не мора та врста грађанске одважности да буде и естетска врлина, али заиста је храброст сценски прочитати, и дочитати, Андрићев епохални роман. Тим више када се зна да је Андрић био крајње сумњичав у погледу резултата такве работе.

Кад јуче спазисмо камиончић Српског народног позоришта на паркиралишту иза позоришне зграде, одмах смо се запитали како је Кокан спаковао онолику „ћуприју“. Ала је компресовао, свака му част. Таман кад смо се склонили од хладне кишице у позориште и кад смо се прећутно сложили како је добро што је Шибалић наложио ко за Пегову фуруну, и баш кад нам је Ршум одрецитова ону сјајну посланицу о ћутању, а Бране се некако свечано зарекао да ће нам утерати време у зглоб, и кад смо, ето, коначно помислили да ћемо лагано попуњити црне рупе из лектире пред поноћни кетеринг код Попа Митића, отпоче Коканова прозивка без милости. Мајсторски прелазећи из једне епохе у другу, зналачки ишчитавајући седименте историје, проговорио је из Кокановог сценског рукописа горки талог колективног искуства. Истине на вољу, то искуство, сведено на „циклично понављање зла“, тешко је мерити са пуноћом читалачког искуства Андрићевог романа, али је жестоко и прецизно одиграно, са језивим финалом у духу препознатљивог Кокановог праведничког фанатизма.

Шта недостаје овој представи? Што би Арентова рекла, баналност зла. Јер чим злу одузмеш „људску“ димензију, нађеш се у зони колатералне штете. И целат и жртва чуче у нама, а она гладна животиња која живи у човеку, каже Андрић, не сме да се појави док се не уколне препреке добрих обичаја и закона.

Има један есеј Миленка Мисиловића под насловом „Три Андрићеве драматургије“. Он пише о свепржимимајућем тројству Андрићеве приповедачке стратегије, тачније, о драматургији речи, драматургији ћутања и драматургији тишине. Ако дозволите, синоћња представа била је у знаку речи. Одлично смо разумели турски, мађарски и немачки, али биће да слабо стојимо са „балканским“ језицима у којима је ћутање и прећуткивање још увек најречитије. Фантастичну ругалицу том злокобном феномену исписао је Светислав Басара у новом роману „Андрићева лествица ужаса“.

И још нешто. Ако ме памћење не vara, у роману „На Дрини ћуприја“ Никола је учитељици Зорки у Вишеграду обећао да ће је водити у Америку – земљу у којој се много и поштено ради а добро и слободно живи. Ратничка судбина одвела га је преко границе, а где другде него у Ужице. Е сад, каква смо ми Америка, боље да не причам. Ових дана то боље виде ови без воде са Капетановине но ми под позоришним бријегом.

Милован Витезовић

АФОРИЗМИ О ШЕКСПИРУ

Када је Хамлет први пут изговорио бити ил' не бити, аплаудирао је сам Шекспир!

Бити ил' не бити Хамлет?

Лако ти је бити Хамлет кад те Шекспир напише!

ПРАТЕЋИ ПРОГРАМ ФЕСТИВАЛА

Подсетник на лепоту позоришта

У оквиру *Ћраићевог* програма 21. ЈПФ, синоћ је отворена и јубиларна, двадесета изложба фотографија уметничког фотографира Рагована Баје Вујовића. Изложбу је отворио ужички позоришни редитељ, идејни створац фестивала, Бранко Појовић

- Ова изложба је нераздвојни сегмент фестивала, диван подсетник на лепоту позоришне уметности којој смо се предавали у протеклом периоду, која нас подсећа на прохујало време, на године које су остале иза нас, на емоције које смо заједно делили и велику љубав коју смо крајње несебично размењивали с пријатељима из целе некадашње Југославије или како се помодно каже из региона. Човек је одувек желео да забележи протекли тренутак, да забележи покрет, да га сачува за себе и своје најближе из магијских и практичних разлога. Забележити тај нестварни тренутак је тежња свих стваралаца, сликара, фотографа, сниматеља, почев од оних првих уметника који су стварали на зидовима пећине Алтамира, па преко првих дагеротипија, до славних фотографа као што су били и браћа Лимијер, творци модерне филмске уметности и даље, до данашњих дана када су сви медији и они штампани и електронски, постали препознатљиви по

добрим фотографијама. Сви се данас фоткамо, сви каче фотографије на Фејсбук, Инстаграм. Можемо слободно рећи да су фотографије доживеле невиђену експлозију. У таквом свету слике, своје почасно место има и уметничка фотографија. Тој малој групи великана фотографије, припада и Радован Вујовић. Баштини Вујовић, уз све славне претходнике, па и занат свог оца и чувених ужичких фотографа, Фото Лазића или Фото Дулановића. Њихови радови су незаобилазни документи којима се враћамо да бисмо још једном

спознали лепоту прошлих времена. Тако нам у наслеђе остају и бајине фотографије, да једног дана када доживимо и 40 и 50 година ЈПФ, и неким случајем остаримо, још једном са новим пријатељима прелистамо стари албум са Југословенског позоришног фестивала. Сетићемо се оног изражајног лица Воје Брајовића из „Горског вјенца“, леденог погледа Бориса Исаковића из „Мере за меру“, зачудност Пере Квргића у „Сан летње ноћи“ или страх Јелене Ђокић у „Казимиру и Каролини“ и онај блесак црвеног и црног, надирућег зла. Сви ћете већ у свом филму који љубоморно чувате, на ЈПФ пронаћи по неку сцену на коју вас Баја подсећа објективом и оком све ове године“, рекао је Поповић.

А. Милошевић

ОЦЕНА ПУБЛИКЕ

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ НОВИ САД
НА ДРИНИ ЋУПРИЈА 4,29

Издаје Савет XXI Југословенског позоришног фестивала Ужице 2016.

Уређује редакцијски одбор: Радојка Поповић - уредник, Ненад Ковачевић, Верица Туцовић, Мирјана Петровић, Ана Милошевић, Богдан Дамњановић, Зоран Јеремић, Александра Гловацки.

Тираж: 500 примерака • Штампана Графопронт Ужице